

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ = Софийски градски клон

БОЯНСКИТЕ СТЕНОПИСИ

През 1959 г. се навършиха точно 700 години от създаването на боянските стенописи в 1259 г. Тази юбилейна дата е вече за втора година една, може да се каже, актуелна тема по списания и вестници, а също по чествувания и пр. Сега, на 8 и 9 т. м., се посвети на боянските стенописи и цяла научна сесия от страна на Българската академия на науките. Това тържествено чествуване бе уредено съвместно със Софийския градски народен съвет, Института за паметниците при Министерството на просветата и културата и Съюза на българските художници. Подобаващо тържество по случай 700-годишнината от боянските стенописи уреди и Националната художествена галерия вечерта на 11 т. м.

За боянските стенописи през 1959 г. се дадоха доста статии и в нашата църковна преса („Църк. вестник“ — бр. 1-2, 5, 13, 15, 16-17, 23, 28, 26; „Дух. култура“ кн. 9). На 8 май т. г. във връзка със Седмичката на музеите и паметниците на културата (от 8 до 15 май) се проведе в Духовната академия и специално чествуване 700-годишнината на боянските стенописи. (вж. „Църк. в-к“ бр. 22 1960 г.)

Изобщо 700-годишнината на боянските стенописи наложи да се заговори доста много за тях. И заслужено.

Бояна е уникален паметник. Бояна е нашата гордост...

Уникален паметник в изкуството е Бояна затуй, понеже там са дадени такива стенописи, такива образи — с толкоз много живот и психика, каквито и за времето — 13 в., пък и за по-късно през Средновековието, почти не могат да се видят по църковни стени нийде другаде...

Наша гордост е пък Бояна със своите стенописи затуй, понеже това е български паметник на изкуството, който тъй подчертано говори за възможностите на българския творчески гений и в областта на живописата толкоз рано преди Ренесанса на Запад...

Само 7-8 км. югозападно от София е Бояна. Това е селце, сгушено в северното подножие на Витоша. Взимаме трамвая и само за 20-30 минути сме там. Ето ни в обраслия с почти вековни дървета двор. Пред нас е църквичката в рамка от зелени елхи и борове. Отваряме обкованата в желязо малка врата и влизаме в първото, правено в 1882 г., предверие на храма. Това предверие е

почти голо — без стенописи. Ето ни сега във второто предверие — във вътрешния притвор на храма. Тука или оттука напред започват именно да се редят боянските стенописи. Погледът ни веднага бива грабнат вляво, вдясно, напред, назад, по свода...

Толкоз много живи светни, живи образи, толкоз сцени с близки неща до живота...

Встрани до входа по западната стена на тоя притвор са горящите от вяра и нравствен подвиг образи на св. Неделя и св. Варвара. Тези светници са в образа на сранти — с вдигнати нагоре ръце за молитва. С това боянският майстор напомня за какво се влиза в храма. Следват след туй образите на много пламенни и много просияли светни и преподобни. В южната ниша е пък сцената Христос 12-годишен в Иерусалимския храм — в един от притворите на Иерусалимския храм — станало някога това евангелско събитие. Тука са и образите на тъй много почитаните по онова време, пък и сега, български светни — този на св. Иоан Рилски и на св. Петка Търновска. Горен на източната стена, над входа за самия храм, е св. Богородица с Младенеца Христос, обградени с родителите на св. Богородица — св. прав. Иоаким и Ана. На южната стена са още образите на цар Константин Асен и жена му Ирина, а срещу тях на северната стена — образите на севасторкатор Калоян и жена му Десислава. По самия свод и по част от западната стена на тоя притвор се редуват сцени из житието на храмовия патрон — св. Николай Чудотворец...

Влизаме в самия храм. Точно насреща, при олтарната апсида е Благовещението. В самата олтарна апсида е св. Богородица с Младенеца, а встрани им — св. отци-литургисти. Тук са и доста дяконски образи — нали дяконите са помощниците при извършване на св. Литургия. Горен на триумфалната арка, е Преображенето. По свода на тая арка пък е Възнесението. Това са сцени, кито говорят за Божественото достойнство на Исуса Христа. Вдясно — по южната стена на люнетата са радостните сцени: Срещата на св. Дева Мария със св. Елисавета, Рождество Христово, Сретение, Бягството в Египет, Кръщение Господне и Възкресение Лазарево. На западната стена е традиционната сцена Успение Богородично и Св. Петдесетница. Но на северна-

та? — Тук са: Вход Господен; Тайната вечеря. Кръстоносенето, Разпятнето... Това са все тъжни, скръбни сцени. Само Явяването на ангела на жените мироносици тук и Слизането на Христа в ада — Възкресението са по-светли, радостни сцени. И под всичките тези сцени пак образи на почти в човешки ръст светии — живи, одухотворени... Горе от купола гледа внушителният образ на Христа Пантократор (Вседържител), заобиколен от ангели. На четирите пандантиви са евангелистите — тук встрани са и четирите образа на Исуса Христа — Неръководеният, този върху св. Керемиди, Христос Емануил и Христос Ветхи Денми... От всички образи на Христа най-много привлича погледа обаче той на Христос Благославящ (Евергетос) от северната страна на олтара. (От другата — южната страна на олтара гледа образът на св. Николая; той е по-късно изображение — от 15 в.).

Това са в общност боянските стенописи в образи и сцени. Те изпълват средния притвор и самия преден храм. Правени са тези стенописи през 1259 г. За това говори надписът до образите на севастократор Калоян и жена му Десислава. Там ние четем, че севастократор Калоян доудължил с притвора старата църква и над този притвор той и съгражда горната църква в чест на св. Пантелеймона. След туй и става вече изписването на цялата църква, т. е. преизографисва се отпред и самата стара църква, правена още в 10 или 11 в.

Севастократор Калоян е бил областен управител със седалище София. Бояна му е била резиденция. Той, според надписа в църквата, е и братовчед на цар Константин Асен. Понякога връзките на севастократора със столицата Търново са били големи. Тъкмо и затова от Търново идва просто чуден майстор, който и изографисва така подновената (и построена) църква в Бояна. Сходството при това със запазените стенописни фрагменти в Търново от оная средновековна епоха е доста налице...

Чудното в живописата на боянския майстор на пръв поглед е самото подреждане на образите, на сцените... Той до известна степен иска да спазва разпределението на живописата спроти вече изработилния се откъм 11—12 в. византийски канон — канон много съобразяван и с архитектурата на храма. Но все пак този търновски майстор прави и подбор, групира, противопоставя. Затуй не случайно той и поставя в притвора образите на св. Неделя и св. Варвара в позите на оранти — молящи се, сетне образите на великите подвижници и пламени радетели на вярата, още станалата тъкмо в един от притворите на Иерусалимския храм сцена с 12-годишния Христос и пр. А в самия храм радостните сцени той поставя откъм изток и юг — страната на слънцето. На запад е Успение Богородично, а на северната страна — страната на сянката — са предимно тъжните сцени... Горе от купола — купол, символизиращ небето — гледа Христос Вседържител (Пантократор)... На много тъжните и скръбни сцени от север той противопоставя ра-

достни от юг... Тъй боянският майстор възбужда чувства, но той и държи сметка за тях — за уравновесяването им...

А по художествено изпълнение боянският майстор е още по-чуден. Той рисува с мазни темперни бои. Рисува повече с топли тонове. Той моделира със светлосенки. Тъй образите му заживяват. Те са силно — просто изключително психологизирани, като не говорим за тяхната подчертана индивидуалност. Чувствува се физиката, плътта, но повече говори душата — вътрешният мир на всеки образ. Особено Ангелът от Благосещението, сетне Христос Благославящ (Евергетос), образът на 12-годишния Христос в храма. Младенческият Му образ от сцената Рождество Христово — това са едни от най-хубавите образи в християнското средновековно изкуство. Някои от тези образи и досега не са надминати. Изключителен е образът и на св. Ефрем Сирин — с тая загорялост от южното слънце, с тая твърдост и прямота. Това е образ само от живота... И земен и небесен е образът на българския светия — преп. Иван Рилски, образ засега запазен, като най-стар от иконографията на светеца. Разпятнето пък е класическо; то говори извънредно много — особено за мъката на св. Богородица и другите стоящи там...

Видно е — боянският майстор рисува с чувство, с изживяване. Всичко той гледа да доближи до реалността — до реалния изглед, до реалното изживяване. И особено в лицата — той сполучва много. Неговият реализъм обаче отива и по-нататък — в дрехите, в обстановката и пр. Напр. като рисува жизнено правдиво образите на Константин Асен и Ирина и на ктиторите севастократор Калоян и Десислава, той рисува и техните тогавашни златотъкани и пр. дрехи... Във съвременен средновековен военно одеяние ще видим ние и войника в сцената с Кръстоносенето, а също и стотника Лонгин при Разпятнето... По трапезата в сцената с Тайната вечеря той слага ряпа, чесън; Тук е и народният месал (дълъг пешкир) по коленете на апостолите... Той при това рисува съвременни нему кораби в една от сцената из житието на св. Николай и пр.

Изобщо боянският майстор е преодолял много от византийския канон и по отношение разпределението на живописата в храма и по композиция нейде, а и по отношение най-вече на изразност и близост до живота, до изживяванията... Особено като портретист — той е почти ненадминат зограф. Всички рисувани от него образи са просто портрети. Лицето на Десислава е рядко хубаво лице. А образът на Калоян се смята за един от най-хубавите реалистични портрети в Европа.

Понятна е, прочее цената на боянските стенописи.

Те действително са уникален паметник в изкуството, те наистина са наша гордост...

Д-Р В. ИВ. ПАНДУРСКИ

Архимандрит Атанасий (Кудюк)

Господнята молитва

(Размисли)

В Евангелието на св. апостол Лука четем: „И се случи, че когато Той (Господ наш Иисус Христос) беше на едно място и се молеше, след като свърши молитвата, един от Неговите ученици Му рече: Господи, научи ни да се молим... А Той им рече: когато се молите, казвайте: Отче наш, Който си на небесата! Да се свети Твоето име; да дойде Твоето царство; да бъде Твоята воля...“ (Лук. 11:1–4; Мат. 6:9–13).

Разликата, макар и незначителна, в изложението на Господнята молитва „Отче наш“ в Евангелието на Лука и Матей, показва, че главното достойнство и силата на молитвата се заключава не в буквата, а във вътрешния смисъл и в духовното значение на молитвените прошения.

Господнята молитва ни е дадена не за да се придържахме буквално само единствено в нея. Сам Христос Спасителят, преподавайки тази молитва на Своите ученици, а чрез тях и на всички Свои последователи и верни чада на Църквата Христова, е произнасял и други молитви (Иоан. 17, Мат. 26:39); произнасяли други молитви и св. апостоли (Деян. 1:24–25; 4:24–30).

Епископ Висарион, в съчинението си *Обозрение церковных молитв*, Москва, 1892, стр. 44, обяснявайки Господнята молитва, казва, че Синът Божий, Спасителят на света, преподавайки молитвата „Отче наш“, не е искал освен дадената от Него молитва никой да не смее да употребява други молитви, но тя да служи като образец; не да не смеем да изразяваме нашите молитвени желаниа иначе, а както Той ги е изразил; Той е искал, щото нашите молитви, каквото и да би било тяхното изразяване, да са подобни на Неговата молитва по дух и по съдържание. В нея диша духът на синовна любов и преданост към Бога, на синовно дързновение към Него, като към Небесен Отец. И тази преданост към Бога, тази любов трябва да въодушевяват всичките ни молитви.

Господнята молитва е проникната също така и с любов към ближните. Тя ни напомня за това че Господ е наш общ Баща — „Отче наш“. И затова ние се молим: „хлеб наш насущний дажд нам... и остави нам долги наша... избави нас от лукаваго“. Следователно, всички ние сме братя и сестри, всички сме деца на Бога. И този дух на братолюбие и взаимност трябва да се проявява във всички наши молитви, с които ние се обръщаме към Бога.

В реда на прошенията, които се съдържат в Господнята молитва, първо място заемат прошения, отнасящи се за славата Божия (да святит сея имя Твое, да приидет Царствие Твое, да будет воля Твоя). Така и във всички наши молитви ние трябва да изразяваме преди всичко ревност

за славата Божия и след това вече да откриваме на Небесния Отец своите нужди и молби.

В тези прошения (молби) на Господнята молитва, в които ние молим Бога за своите нужди, за своето благо, първо място заема духовното благо. Това означава, че във всички наши прошения, които се съдържат в нашите молитви към Бога, ние трябва да имаме предвид спасението на душата, т. е. онези духовни блага, които са необходими за избавянето от вечна гибел — опрощаване на греховете и избавянето от изкушенията.

По такъв начин, Господнята молитва се явява като образец, като правило и ръководство за нас във всичките ни молитви. Ние трябва да съобразяваме с нея всички наши други молитвени прошения и да не внасяме в тях нищо, което е противно на Господнята молитва.

Още първите християни са наричали Господнята молитва „основа на всички молитви“ и „съкращение на цялото Христово учение“, „същност на цялото Евангелие“ (Тертулиан, *За молитвата*). Св. Иоан Златоуст нарекъл Господнята молитва „мярка, образец на християнските молитви; „в нея премъдро е съединено всичко необходимо за нашия живот“. Тази молитва е кратка, но възвишена и съдържателна, така изобилна с мисли! И тя трябва да се чете с най-голямо внимание, с размишление, не с бързане, с чувство, с ясно съзнание за Божието присъствие и тя ще ни донесе много духовни и телесни дарования, защото Сам Богочовекът в нея се моли за нас на Небесния Отец.

За нас, православните чада Божий, е малко да знаем думите на Господнята молитва и буквално да ги повтаряме. Необходимо е всецяло да се проникнем от нейния дълбок смисъл, все повече да задълбочаваме и развиваме разбирането на нейното таинствено значение, за да се молим на Бога подходящо и разумно. Епископ Висарион, изяснявайки Господнята молитва, пише: „Спасителната сила на Господнята молитва се състои не в това, колко пъти на денонощие я произнасят устата, но в съответстващите на нейния дух и съдържание чувства и разположения на молящите се с нейните думи. В когото няма такива чувства и разположения, когато той просто чете Господнята молитва, той не получава от нея полза, макар и в продължение на цели денонощия тя да не слиза от неговите уста. Той не постъпва по-добре от онези езичници, които, по думите на Спасителя, мислят, че в многоглаголството си ще бъдат чути, и от чието подражание в този случай Той предпазва Своите последователи (Мат. 6:7). Под многоглаголство Спасителят разбира тук чисто механичското произнасяне на молитвата, без участие в нея на сърцето“ (пос. съч., стр. 48).

Чудодействената Господня молитва един руски поет е изразил със следните думи:

Отец людей, Отец Небесный!
Да имя вечное Твое
Святится нашими сердцами,
Да придет Царствие Твое,
Твоя да будет воля с нами
На небесах и на земли,
Насущный хлеб нам ниспосли
Твоею щедрою рукою,
И как прощаем мы людей,
Так нас ничтожных пред Тобою
Прости, прости, Отец, Твоих детей.
Не введи нас во искушение
И от лукаваго прельщения
Избави нас, Отец Небесный.

Трябва да отбележим, че Господнята молитва съдържа в себе си един предмет — желание на Царството Божие, в което се съсредоточават всички прошения на Божиите чада. Това желание

се разкрива в седемте прошения. В началото на прошенията се намира възванието към Бога, като към Небесен Отец, а в края — славословието. В Евангелието славословието се чете така: „Яко Твое есть Царство и сила и слава во веки Амин“. (Мат. 6:13). Св. Църква е внесла в това славословие следните допълнителни думи: „Яко Твое есть Царство и сила и слава **Отца и Сына и Святаго Духа**, ныне е присно и во веки веков“. Това допълнение, пояснява епископ Висарион, е направено с тази цел, за да отнасяме Господнята молитва, не само към първото Лице на Св. Троица, но към всичките три, та, като казваме: „Отче наш“, да изповядваме отеческо отношение към първото Лице на Св. Троица заедно с Неговия Единороден Син и с единосъщния Му Свети Дух (пос. съч., стр. 50).

Превел: ХАРИТОН ПОПОВ
(Из „Церковный вестник“ бр. 7. 1930 г.)

П а р и

Различно се гледа на парите. Едни ги презират: считат ги за причина на всички злини. Други пък им се радват и ги считат за непременно условие за добър и щастлив живот. Но и едните и другите признават, че без тях не може. Затуй, макар и от много хора да се презират, от същите се и желаят.

Парите окуражават в доброто, но и развърщават и водят към зло — зависи от човека, как гледа на тях. Добродетелният човек ги желае, за да устрои добре живота си, а искрено вярващите ги иска и за да може да прояви християнската си любов и милосърдие; да бъде полезен и за себе си, и за другите.

Притежанието на пари не е зло. Библейската история ни разказва, че е имало много праведници, които са разполагали с богатства. Те, обаче, били господари на богатството си, а не негови роби. Не са си създавали от него идол, а са го поставяли във своя власт — не те да му служат, а то да им служи; не то да господарува над тях, а те над него.

Има и такива човеци, които стават роби на парите си и тъй вредят на душите си. За такива именно Спасителят Христос казва: „Истина ви казвам, богат мъчно ще влезе в царството небесно; и още ви казвам: полесно е камила да мине през иглени уши, нежели богат да влезе в царството Божие“ (Мат. 19:23, 24).

Мъчно е да влезе в царството небесно оня, който трупа пари само за да живее охолно, лекомислено, за слава, за име. Изгубил всякакъв усет към доброто и благородното, той става лош и, с позволени и непозволени начини, гледа да увеличава своето имущество. Става зъл, подозрителен, завистлив на чуждите успехи, горд, надменен, високомерен и самонадеян.

Трябва да се знае и това, че бедността пък, сама по себе си, още не е добродетел. Може да си беден, а да мечтаеш да забогатееш и живееш с разбирането на безумния, описан в Евангелие-

то, богаташ, който казвал на себе си: „Душо, имаш много блага, приготвени за много години: почивай, яж, пий, весели се!“ (Лук. 12:19).

Добре е да печелим, но не да трупаме пари, а да бъдем разумни техни господари. С пари се дава възможност да се развият добрите дарби у човека — да учи, да добие знания, опит, да се сдобие с блага, да направи живота си приятен, разнообразен и полезен, да се прояви, въобще, в добри дела. А последните трябва да запълват живота на разумния човек.

Да печелим, но никога да не забравяме, че целта трябва да бъде благородна. Като казвам да печелим, не значи да трупаме пари, а да си създаваме условия за един сносен живот, да се избавяме от мизерията и робството на бедността; това пък не значи да станем роби на парите.

Щастието зависи от човека, а не от парите. Не трябва човек да се забравя, защото не знае, какво му носи утрешният ден. Парата е най-изменчивото нещо, а истинското щастие търси трайни източници за себе си.

Солон — гръцки мъдрец, посетил някога лийския цар Крез. Последният бил много богат и затуй се считал за най-щастливият човек на света. Той показал на Солон съкровищата си и самодоволно го запитал, като е ходил толкова по света, как му се струва — кого счита за най-щастлив на земята. Солон, без да мисли много, споменал името на някой си атински гражданин Телла и пояснил, че той бил добродетелен човек, мирен гражданин, радвал се на добри деца и внуци, най-последно, в бой за отечеството си, загинал и атиняните му издигнали паметник.

— След него, кого намиращ за най-щастлив? — пак запитал Крез, като очаквал да спомене неговото име. Но Солон отвърнал:

— Двамата гръцки младежи Клеос и Битон.

— Това били двама братя, здрави и юначки, с голяма почит към старата си майка. Веднаж, за някакъв празник, тя трябвало да иде в храма.

Но конете ѝ били на нивата и закъснели да се върнат. Тогава двамата ѝ сина се впрегнали в колесницата и я завели в храма. Народът като гледал тая картина по пътя, ублажавал и майката и синовете. Като пристигнали в храма, синовете уморени, задъхани, паднали на колене за молитва и умрели. И на тях бил издигнат паметник.

— Чужденецо атински, — извикал Крез, — нима за нищо не считаш моето богатство и благополучие, че дори и с обикновени атински граждани не искаш да ме сравниш?

— О, Крезе, — отвърнал Солон, — често пъти по-малко имотния е много по-щастлив от богатия. Пък и, аз мисля, човек, докато е жив, не може да се каже, дали е щастлив или не, защото може да настанат много изменения в живота му. Никой не може да се нарече щастлив преди смъртта му.

Крез се разочаровал от разсъжденията на Солон, не искал повече да се разговаря с него и престанал да го счита за мъдрец. Но не минало много време и той трябвало да се увери в правотата на думите на философа...

Отворила се война с персийския цар Кир. Заредили се нещастия за Крез. По време на сраженията, последния бил пленен и победителят Кир, в опиянение от победата, заповядал Крез да бъде изгорен жив. И щом нещастният пленник бил поставен на кладата и огънят запален, спомнил си думите на Солон и пред събралия се народ извикал: „О, Солоне, Солоне, Солоне!“

Кир като чул този вик, заповядал веднага да го снемат от кладата и да го запитат, що значатия думи. Крез обяснил, че това е името на тоя човек, думите на когото са по-ценни от всички съкровища на света, и разказал за разговора си със Солон. Кир се трогнал и му подарил живота.

„Суета на суетите — всичко е суета!“

Щом Солон, тоя, който в древност повече от всички се славел със своите богатства и със

славата на най-велик цар, счита, че всичко е суета, трябва да признаем това. Парите най-малко могат да се считат като единствено условие за земно щастие, а сребролюбие то често помрачава ума на човека.

Една легенда разказва, че Мидас — цар фригийски, пожелал — до каквото се докосне, да се превърне в злато. Тъй и станало. Всичко, до което се допирал, ставало злато. Но нещастният цар едва ли не умрял от глад и се спасил, като се помолил да му се отнеме този дар и, когато се окъпал в реката Пактола, се освободил от него, а реката станала златоносна.

Соломон заел престола още малък — бил на 15 години, когато станал цар, и в самото начало на царуването му, на сън Господ му се явил и му казал да иска, каквото желае да му даде. Соломон поискал разумно сърце, праведно да управлява народа, да различава, що е добро и що е зло (3 Царст. 3:5, 9), и затуй му било дадено, освен голяма мъдрост, още и слава, и дълъг живот, и успехи.

И ние, в молитва, да просим от Бога разум и сърдечна чистота, а Бог не ще остави молитвата ни без награда.

Ако имаме пари; а нямаме мъдрост — парите ще ни погубят. Ако имаме мъдрост, и без много пари да сме, ще бъдем щастливи. По-добре е да сме богати с мъдрост, отколкото с пари.

Обаче, да припечелваме пари за едно сносно живеене ни най-малко не е осъдително. То осигурява един спокоен и умерен, добър живот.

Времето е пари — да го ценим! Ако всеки ден употребяваме в полезен, плодоносен труд, ще си осигурим възможности за добър живот. С такива разбирания за парите, и при по-малко пари, ще се чувствуваме доволни и ще умеем да ги ценим като плод на нашия честен труд.

Архимандрит ИЛАРИОН

Храмове в чест на светите братя Кирил и Методий до Освобождението

По повод 100 години от започването на строежа на най-стария храм

В усилените години на продължителното ни робство под властта на фанатичните и безмилостни турски феодал-асимилатори, които се „мъчеха да осакатят, да разрушат и да унищожат сзиците на балканските народи“ (И. В. Сталин), великото дело на светите братя Кирил и Методий будило народното ни съзнание и все повече и повече усилвало надеждата ни за църковно и политическо изсавление. Като огнен стълб то осветлявало историческия път на „приневоления български народ и сочело честита пристан на народностна свобода и доброчестина“.

В началото на втората половина на XIX век българите, за да посочат величието на това свето дело, започнали да строят храмове в чест на великите славянски просветители и равноапосто-

ли светите братя Кирил и Методий. Тия молитвени домове не приличали на онези еднокорабни църкви, които се строели през време на тъмните робски векове, покрити с цилиндрични сводове или със слепи куполи, чиито покриви не се различавали от околните сгради в селището и подовете били няколко метра в земята, а били големи, широки и величествени базилики. Техните куполи и камбанарии доминирали над джамиите с тънките си заострени профили.

Най-старият храм на името на великите славянски първоучители бил започнат да се строи през 1860 год. в старата столица на България — Търново, като строежът му бил завършен през следващата година. Той бил дело на прочутия майстор-архитект Никола Ив. Фичев или

Уста-Колю Фичето (1800—1881). Храмът представлява голяма трикорабна базилика. Имал е купол в средата на наоса си и камбанария под притвора, разрушени през време на голямото земетресение в 1912 год. Средствата за изграждането му били събрани от търновските еснафски сдружения. В кондиката, която се пази в храма, се казва, че той бил въздигнат с „протестационна цел“ срещу гръцкото духовенство, което било носител на духовното робство на българския народ. Храмът бил осветен на 11 май 1872 год. от Търновския митрополит Иларийон (Макариополски).

През 1863 год. храм в памет на светите Кирил и Методий бил издигнат в будното село Калековец, Пловдивски окръг, който бил разрушен от земетресението в 1928 год. Сега е построена нова църква на тяхно име.

Храмове в чест на славянските просветители били съградени още: през 1865 год. в с. Щипско, Варненски окръг; през 1866 год. в с. Калиманци, също Варненски окръг; през 1867 год. в с. Староселци, Плевенски окръг; през 1869 год. в с. Караманите, Варненски окръг, и др.

В родния град на светите братя Кирил и Методий, през 1869 год., бил подигнат въпросът за построяване на храм-паметник „во името на народните ни просветители.“ Още същата година по почин на учителя Мих. Буботинов бил образуван комитет в гр. Солун, който веднага започнал да събира средства за съграждането на църква в памет на светите солунски братя. Буботинов искал да бъде „въздигнат великолепен паметник на първоучителите, на първоапостолиите на духовното единение Славянского рода“, за да „крепне българщината в Солун“. По този повод големият българин и революционер Л. Каравелов пише: „Из Солун явяват, че в тоя град са е съставило настоятелство, което има намерение да изгради богата черква в името на българските равноапостоли св. Кирила и Методия... Ние сме уверени, че гореказаното известие ще да обрадва не само българските патриоти, но и всички славянски племена, които населяват Русия, Австрия и Балканския полуостров. Ако св. Кирил и Методия са били просветители на сичките славянски племена, то солунският храм трябва да стане общославянски Ерусалим“, в който „е длъжен секи един славянин да влезе барем по веднаж в живота си и да се поклони, както се кланят гърците в Ерусалим, турците в Мека, а католиците в Рим“.

Със събраните средства Солунската църковна община купила една къща, където бил уреден и открит параклис в чест на светите Кирил и Методий през 1873 год. Параклисът бил тайно поправян няколко пъти, докато един ден дъсчениите стени на къщата били махнати и се открила

малка красива еднокорабна църква. „Тука, в тази църква — съобщава проф. Вл. Алексиев, се църкуваше цялата българска учаща се младеж в Солун, а също и ония много хиляди солунски български граждани, които живееха в централните, източните и югоизточните части на града. Обикновено църквата не побираше всички богомолци. Стотици от тях, смирени и гологлави, пълнеха съседните улици и улички и даваха на църковните служби истински, всенароден характер. Няма българин, от които краищата и да посещаваше Солун, да не е сметал за свой пръв дълг да посети и да се поклони пред тая българска светиня, сега за голяма скръб на солунските българи, из основи съборена“.

През 1868 год. българите в гр. Бургаз (Атанас-къй) решили да построят в града български храм на името на първите славянски светци — светите братя Кирил и Методий. Тоя храм бил открит на 20 април 1869 год. Българите се черкували в него до 30 юни 1895 год., когато бил съборен, за да се издигне по-късно на същото място величествена катедрала в памет на славянските просветители и равноапостоли.

Не останали назад и будните свищовци, които еинаги били първи в патриотичните народни свободолюбиви почини и движения през време на робството. Българската църковна община в гр. Свищов, на заседанието си от 4 февруари 1872 год., решила, да се построи храм в града в чест на светите братя Кирил и Методий. Храмът бил въздигнат в дворното място на родителския дом на свищовския гражданин Ангел Балабанов, тъй като той дал за строежа 1000 австрийски жълтици, и бил осветен на 4 ноември 1874 год. от първия български Търновски митрополит Иларийон (Макариополски).

Други храмове в памет на славянските просветители светите братя Кирил и Методий, построени преди Освобождението, са следните: през 1872 год. в с. Добролево, Врачански окръг; през 1874 год. в с. Житен, Толбухински окръг; през 1875 год. в с. Питово, Сливенски окръг, в с. Коларово, Старозагорски окръг и в манастира „Св. Св. Кирил и Методий“ в с. Горна баня, Софийски окръг; през 1877 год в с. Царимир, Пловдивски окръг.

Храмовете, въздигнати в чест на великите славянски просветители и равноапостоли преди Освобождението, били победно знаме на пробуждация се за нов живот български народ. Време било осъзналите се като нация българи, вдъхновявани от огромното дело на светите братя, да покажат не само съществуването си, но и да изяват и силата и желанието си за пълна църковна и политическа свобода.

Прот. СИМЕОН НАНКОВ

Помнете вашите наставници, които са ви пропсвядвали
словото Боние.

Евр. 13:7



ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

Свети Климент Охридски

„Якоже солнце просветивий церков твою, мудрое, чудес испускаещи зари во всю вселенную: Клименте все-священный отче, архиерейская славо!“

(Светилен на празника)

Без слънцето животът на земята е немислим. Няма ли слънце, няма светлина, няма топлина, няма живот. Ако не беше слънцето, земята би била тъмна безжизнена. По нея не биха расли и не биха благоухаели цветята, не биха се развивали, цъвтяли и зрели плодовете. Не биха летели птички по небосвода. Не биха бродили надлъж и нашир разнообразни животни. Моретата и океаните не биха шумели. От северния до южния полюс цялата земя би била вкована в лед пустиня. Но Творецът дал слънце и чрез животворните му лъчи пратил по земята живот хубав и щастлив. Когато слънцето грейне, цялата земя, блиснала в лъчите му, запява всекидневната си песен, — песен на живота, който кълни, цъвти и зрее. Блажена е земята, огряна и стоплена от слънцето! Блажени са тия, които умеят да се радват на слънцето!

Като има предвид това решаващо значение на слънцето за живота на земята, Светата Божия църква на днешния хубав ден, посветен на свети Климента Охридски, пее и заедно с нея пеят всички нейни чедра: „Просветил църквата си като слънце, мъдрий, ти изпускаш зари на чудеса и цялата вселена: Клименте всесвещени отче, архиерейска славо!“

Родният светител, първи учител и професор, първи равноапостолен просветител на българския народ, първи епископ на звънкия, красив и чаровен роден език е сравнен със слънцето! Като слънце той просветил църквата си, повярвалия в Христа Господа и кръстен в името на Отца, Сина и Светия Дух наш народ. Като слънце той блиснал в мрака на дотогавашния живот по родните предели, раздрал тъмните и открил пътя на народностно сцепление и въодушевен възход към сияйните върхове на вярата и на културата. Какво слънце, запалено направо от животворните светлини на Вечното Слънце, Бога, Творца на небето и на земята, на всичко видимо и невидимо! Какво слънце, грейнало с лъчите на евангелската спасителна мъдрост, изпуснало из себе си ония зари на чудеса, които вълнуват цялата вселена, — зарите, грейнали в светлата пещера край Витлеем, и поздравени от неизчислимите небесни хорове с великата песен: „Слава във висините Богу, и на земята мир, между хората благоволение!“ (Лук. 2:14). Какво слънце на разум, на мъдрост, на сила и на воля, изгряло на българското небе, без някога да залезе! Слънце на чудотворна мощ, поставено направо от всемогъщата десница на Творца, за да свети по цялата наша земя, за да топли и оживотворява всеки жител и всеки пътник по нея!

В песента си Църквата нарича свети Климента архиерийска слава не само заради това, че той е първи архиерей на български език, първи богоозарен роден светител, но и затова, че той показал чрез себе си във възможното най-голямо съвършенство всички лъчезарни черти, които красят архиерейския лик и го правят ангелоподобен.

Първ ученик и възпитаник на равноапостолните братя свети Кирил и Методий, учителите на цялото славянство, дали на славянската челяд не само азбуката, но и Словото Божие на роден език, свети Климент израснал като тях мъдър в усвояване на ония благодатни сили, които са необходими да се влеят живителни струи във всяка душа, закадияла за Бога и за живот по закона на Бога

Когато заедно със свои славни съученици търпял окови в моравски затвори, когато бил погнат от Великоморавия заради идеала си да види славянството да служи на Бога на своя собствен език, когато тръгнал със свети Наум и свети Ангеларий към България, за която коп-

неел, той вече носел на себе си ореола на светостта. За него нямало нищо по-важно от това, което научил от подвижите на свите учители, — да даде дарбите си, способностите си, живота си за просветата на славянството, за просветата на сънародниците в голямата тогава българска държава. Неговата съкровена и света мечта, когато се върнел наново в родината си, след като мисонерствувал из други славянски земи, била да отвори очите на своя народ да види правилно себе си, да се възроди и освети, да се превърне в народ Божий, който умее да слави Бога не само с езика на устата си, но и с езика на делата и живота си. Когато учел неуките да четат и да пишат по славянски, по български, заедно с това той ги учел да разбират що е истина и що е лъжа, що е правда и що е неправда, какво е Евангелието за живота. Като пращал своите многобройни ученици, вече узрели в науката, на проповед из родните предели, той им напомнял да бъдат свети не само в разбиранията и в чувствата си, но и в живота си — да носят достойно божествената светлина на разтворилия душата си за Бога наш христолюбив народ. Като държал ръката на народа ни и я насочвал да се научи правилно да пише на родна азбука, на роден език, заедно с това той насочвал мислите и чувствата му по пътя, който го издигал високо, където въздухът е чист и ведър, където светлината е по-съгъстена и по-животворна.

Св. Климент е слънце на нашата жива и безсмъртна народостна самобитност. Той е онай мощна чудотворна живителна сила, излязла из всемогъщата сила на Бога, която създаде благоприятните основи за историческото утвърждаване и стабилизиране на народа ни като народ със свой собствен език, със своя собствена култура, със свое широко и дълбоко просветлено национално самосъзнание.

Преди да грейне св. Климент на небосвода ни, народът ни е бил без своя училища, без своя народна църква, без своя книжнина. По земята ни се е водила ожесточена и крайно непристойна битка по жизнения въпрос — на какъв език да слави народът ни Бога — на латински или на гръцки и в зависимост от това — по каква линия той ще трябва да загуби себе си — по гръцка, елинска или латинска, западноевропейска. Наложил се с желязна необходимост въпросът — ще остане ли народът ни славянски, жив член на жилавата многомилионна славянска челяд или ще се превърне в мъртъв и напълно обезличен остров сред огромното славянско море? Чрез службите в храмовете на гръцки език, чрез съществуващите гръцки училища гръците теглели народа ни към себе си. Пропагандата от Запад пък правела отчаяни опити да го откъсне веднаж завинаги от Изтока. От друга страна все още зеела пропагата между славяни и прабългари. Нужна била здрава и солидна спойка, която вътрешно, духовно да ги преорбани и превърне в единен народ. Тая спойка била християнската религия, преподавана и изучавана на роден славянски език. Тя спойка била новото славянобългарско училище, което св. Климент създал като фар неугасим сред безбрежния, неспокоен, бурен океан на живота.

Провидението изпратило тоя свет равноапостол сред земята ни тъкмо в най-решителния, съдбоносния момент, тъкмо тогава, когато опасността била най-голяма и нуждата най-крещяща. Изпратило го като спасител на народа ни с животворния факел на божественото слово, преподавано на жив роден език, чрез родна славянска писменост.

До идването на св. Климента в България душата на народа ни е приличала на безводна пустиня, но пустиня

жадна за жива вода, за живата божествена вода, за която някога Спасителят говорил на самарянката край кладенеца на древния патриарх Иаков. Народът ни бил изправен с покръстването си пред необятния кладенец на тая жива вода, но нямал почерпало. Гръцки духовници в църква му говорили за Спасителя, за тая живоносна вода на гръцки език. Богослужбите извършвали на същия този непонятен език. Народът ни слушал думи чужди, непознати. Слушал смутен, разтревожен. Живите, прекрасните слова на Господа Исуса за царството на Бога в света, за царството на истината, правдата, мира и любовта, изговаряни на чужд език, звучали глухо неразбрано, чуждо, звучали като думи без съдържание, без цел и без смисъл, звучали като думи, които се докосвали само до ухото, без да навлязът дълбоко в съзнанието, без да докоснат и запалят сърцето, без да раздвижат душата и да активизират волята за чист и хубав живот, за светлина и радост в живота. Нужен бил светилник, който да не стои скрит под крина, а да се постави високо, за да свети във всеки дом, във всяка душа. Нужно било почерпало, с което да се гребне живата вода из бездънния кладенец на живота, за да се освежат устните, за да се отвори устата на всеки новопокръстил се, та да викне с пълна сила, да запее хвала на Пресветата Троица, да запее най-светлия химн на живота, химна на Бога-Любов, тоновете на който са изнизави само от благовонните струи на любовта. И всемилостивият Промислител Бог пратил свети Климента, като дал в ръката му осветено почерпалото на родното слово, чудотворната сила на сладкозвучния роден език, на тъй остроумно създадената славянобългарска азбука, пратил го из българските предели, да черпи от буно бликналата жива вода на неизтощимата и неизчерпаема благодат Божия, да я разлива чрез словото си, чрез учителството си, чрез пастирското и архипастирското си служене надлъж и нашир и тъй да се освежи засушената родна земя, засушената родна душа, да приеме дълбоко в себе си семената на евангелската мъдрост, да поникнат те, да се развият и дадат плодове на хубав и благословен от Бога живот.

Такава била волята на Бога. Тъй и станало. Народът ни бил изправен пред съдбоносна опасност. Нужно било чудо. Само чудо е било в състояние да го спаси от бавно, но сигурно загиване. И чудото бляснало с цялата си сила. Като слънце свети Климент греинал по земята ни и пуснал божествени лъчи по всички гънки на народната душа, осветил битието на народа ни, създал школа, която с духовното си величие оказала толкова необикновено въздействие върху народа ни, направила го толкова мощен и силен, че удържал на всички следващи бурни през вековете непоклетен, здрав, мощен като гранит. Враговете го дебелили непрекъснато, притискали го, тровили го, мъчили го, в окови го слагали, живи меса от снагата му рязали, на колове ги забивали, палили и опожарявали домовете му, безчестели дъщерите му, ругаели вярата му, клади издигали за мъчениците му, с кросна и камъни ги били и избивали. И въпреки всичко той оцелял и израснал в днешно време като народ честит, щастлив, свободен! Где е тайната на тоя успех? — В почерпалото, в оня славен климентовски дух, който стана душа на народа ни!

В какво по-конкретно се е състояло това дивно почерпало, създало чудото на сцелението на двата етническите елемента — прабългари и славяни в гранитното единство на народа ни? Каква е била тая сила, която се излъчвала из образа на св. Климента? Какъв е бил

тоя забележителен климентовски дух, зарите на който обливали с благодатна мощ народа ни, лекували чудотворно през вековете раните му, изсушавали сълзите му, вдъхвали в гърдите му непрекъснато смелост, твърдост, вяра в собствените му сили, правели синовете и дъщерите му герои и героини, именни, а най-вече безименни изповедници на разпнатия на кръста Божи Син, борци за светлата вяра, за свободата, титани на духа, които дали всичко, което имали, и накрай дали и живота си пред олтара на Църквата и на Родината?

Свети Климент, педагог, благовестител, мисионер, писател, пастир, светител и чудотворец Охридски, лосел в себе си равноапостоления дух на великата саможертва за доброто на народа ни. Със светостта на живота и подвига си със себеотрицанието и безкористното си, с безграничната си любов към Богочовека и Неговото спасително дело, с неуморното си усърдие, което не позволивало сън на клепките и отдиш на гърдите му, стигнало дори дотам, че го направило не само учител, пастир и архипастир, но и обикновен градинар, земеделец, не само духовен, но и физически работник за всестранната, цялосната добротечина на народа ни, св. Климент успял във възможната най-голяма мярка да придобие божествената благодат в себе си и тъй да превърне битието си в жива лампада, която не угаснала и след неговата блажена кончина в годината 916. Тая лампада светнала не само в душите на многобройните му преки ученици, станали учители, пастири и архипастири на български език по земята ни, но и в душите на всички следващи поколения. Под нейния блясък започнал подвигът на св. Иван Рилски. В нейните лъчи израсъл св. патриарх Евтимий Търновски. В тях се закалили за борба срещу тиранията мъченици като света Злата Мъгленска. От тая лампада почерпил сили и вдъхновение отец Паисий Хилендарски, за да извика тъй, че цялата земя да го чуе: „Българино, знай своя род и език!“ Тия същите лъчи греели в очите на дякон Левски, когато е сплотявал народа ни за борба и когато пристъпвал към бесилото, за да покаже на света, с какъв велик дух е закърмен и отгледан българския народ. Тия същите лъчи греели и греят в делата на подвижите на всички други, духовници и миряни, които са давали и дават себе си за щастие и радостта на хубавия наш народ.

Заради всичко това родният първонерарх е възпяван в църковните ни песни като архиерейска слава, като славно и велико начало на архиерейското служение в историческия живот на народа ни, като стълб на културата и вярата ни, като знаме на светостта, възсияла в цял един сонм от изповедници, преподобни, светители и мъченици, многобройни живи, безсмъртни слънца по родното небе. Заради това и всички ний, вярващите хора на страната ни, с толкова голяма любов и преданост му пеем: „Радвай се, светителю отче Клименте, охридски чудотворче, равноапостоли просветителю на българския народ!“

Заветът му към всички ни е ясен: да обичаме народа си като него, да се жертвуваме за народа си с онова твърдо упование и с оная светла вяра, които пламенеели в душата му и го направили слънце за народа ни!

Словеси наставил еси язици в веру Божию, деди възвисел еси себе, преблаженне, в божественней и безпечальней жизни, чудеси просиявий приступающим к тебе керно, знаменими преславно озаряя вечерно. Сего ради божественую твою память Клименте, славим! Амин.

Д-Р ТОД. П. ТОДОРОВ



ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Птичка

Тумански

Разтворих вчера аз тъмнината
на моята крилата пленница;
дарих със свобода певичката
на песенния свят вълшебница.

И излетя нагоре птичката
и с песен огласи просторите;
това молитва бе за всички —
за милостивите сред хората.

Ст. Ваклинов

Поуката на дядо Ивана

Една хубава лятна утрин излязох от село с раница на гърба и се запътих за хижа Скавица. Пътят се виеше по Бобов рид. Често се спирах и обръщах, за да се наслаждавам на хубавите гледки, които се откриваха. Стингах върха, обърнах се и се загледах. Виждаше се Верила със село Яребковица. Зад нея извисила снага Витоша, увенчана с хубава си Черни връх. От ляво предните възвишения на Конявската планина, а зад тях и самата тя, застанала на стража с върха си Колош. Зад тях се редеха височините на Огражден. Стъпчето изира и окъпа всичко със златиста светлина. Поех пътя за Паничище.

Сприх се на Пладнището. Чух звънци. Беше кооперативното стадо. Ето ги и овчарите! Те бяха четирима здрави планинци, наметнати с мушамы. Новото проби път и тук. Защо да ги мокри дъждът. Времето изведнаж се заоблачи. Духна вятър и донесе дъжд. Изведнаж рукна така, както само в планината може да се излива. Избягахме в близкия заслон. Овчарите оставиха стадото на верните си помощници — кучетата, грамадни, яки, с железни халки на вратовете.

Познавах всичките овчари, нали бяха от моето село. — Брей, даскале, кога дойде? Защо не ни се обади до сега, та да се видиме и поприказваме? — дума ми дядо Иван.

Той ни беше съсед. Много години не бях го виждал. Седнахме. Някой запали печката. Стана топло, уютно. Заприказвахме.

— Е как си, дядо Иване? Още ли работиш? Гледам — променил си се. Па и дъжд няма да пропуска тази пелерина. Ама и старият апанджак не си забравил!

— Няма що, даскале, свързваме старото с новото. Старото топли, а новото, това де, бялото, дъжда не пропуска. Вече не му мисля за нищо друго, освен да увеличаваме стадото. Едно време дядо ти Иван все из тая гора пасеше чуждите овце и когато дойде есента почти нищо не занася у дома. А сега! Имам си всичко: житце, масълце, спренице, вълна и от всичко, що стопанството произвежда. Е, дочаквах време и аз да порахатувам.

— Стар си. Няма ли да спреш работата?
— Какво да ти кажа. Синът ми е решил къща да си прави, та рекох и аз още малко да поработя, та да му помогна.

Поразпитах го за някои стари познати — негови връстници. Някои бяха живи, а други измрели. От дума на дума стана въпрос и за дядо Любена, който беше най-богатият човек в село. Дядо Иван ми разказа неговата история.

— Слушай, даскале, па ако искаш, вземай поука. Бащата на дядо Любен и моят баща били ратан още в

турско, при Осман бей. Богат бил турчинът, голям бил чифликът му. Почти цялото горно поле било негово. Дочуло се, че Московецът и Турчинът се ударили. Една вечер бащата на дядо Любена изчезнал. След време се пръсна слух, че почнал да убива заможни хора и да ги ограбва. Пуснали хора да го търсят, но напразно. Не го хванали. Дошло Освобождението. Дошъл си и бащата на дядо Любен. Започнал да купува къщи, ниви и градини. Купил и саранте на бей. Замогнал се. Станал и кръчмар. Бадел жълтици с кемери и давал под лихва. Дошли сме в една година и ние на този свят с дядо ти Любена — нали сме набори. Заедно ергенувахме, ама неговите повече харесваха, нали е богатско чедо. Оженихме се. Аз имам две дъщери и двама синове, а той — двама синове и една дъщеря. Отвори се войната. Отидоха неговите синове на фронта и не се върнаха. Дъщеря му се ожени в града, уж за порядъчен човек а той излезе хаймана — пианица и комарджия. Подписал дядо Любена на полици за много пари. Един ден пристигат в село и описват и продават целия му имот. Брей, като се побоял тоя човек, стои се и за месец-два си отиде. След погребението ме вика баща му и насаме ми довери, че той на времето си убил и ограбил много хора. Ето, сега наказанието се върнало на децата му. Парите откъдето дошли, там и отишли. По нечестен начин спечелени, но и по нечестен начин загубени. Това ми каза старецът и след няколко дни склопи очи, отиде и той при сина си. Ето това е историята на дядо ти Любена. Помни си, даскале, помни. Спечелено с труд и пот — само това е спечелено и само то тежи на мястото си. Ето и аз за това се трудя сега, за да мога да имам всичко. Па знам, че от нищо не ще ме лиши стопанството.

— Брех, овчари, хайде излизайте, времето се оправи! — извика някой отвън.

Погледнахме. Това беше Евтим горският. Излязохме. Дъждът беше престанал. Облаците от Църната скала изчезнали. Стъпчето осветляваше и греше окъпаната гора. Въздухът беше чист и свеж. Птичките весело чуруликаха.

— Даскале, на добър час. Па на връщане отбий се да ни погостуваш. Ще те почерпим с каквото намерим. Вярвам няма да се откажеш от нашето балканско кисело млекце.

— Довиждане, дядо Иване! Довиждане на всички. Поехме с Евтим горският път за хижа Скавица. Дълго мислих върху думите на дядо Ивана: спечелено с труд и пот — само това е истински спечелено.

Б. КОЖУХАРОВ



ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

Из Старозагорска епархия

Близо триста километра е разстоянието от София до Харманли. А от светлата Рилска обител до Харманли вероятно трябва да прибавим още стотина километра. Така е сега. Така е било и от векове. И то през ония времена когато не е имало ни телефон, ни телеграф, ни радио, ни железници. И въпреки това от незапомнени времена в този граничен край (само на няколко десетки километра са две граници — гръцката и турската) паметта на великия Рилски пустиножител и светец, ревнител за чист и свят живот, за вяра и род, се е тачила най-дълбоко. От най-дълбока древност харманлийци и православното изпълнение от околните села са изминавали стотици километри, за да отидат пешком на поклонение в светите Рилски дебри, да подвият колена и издигнат ръце и сърца към небесния наш закрилник, св. Иван Рилски.

Израз на непрестанната любов и почит към св. Иван Рилски е и величественият храм в негова чест в Харманли. А този храм е не само дом Божий и дом на свети непрестанни молитви, но и дом на рядко художествено умение. Едва ли има в нашата страна тъй приказно хубав иконостас, на който в чудни плетеници и резби да са представени с неповторимо майсторство, чрез длетото на резбаря, въздуващи сцени от нашия църковно-народен живот. В дванадесет табла са дадени живи сцени, увековечаващи паметни събития, като опита за посичане на св. патриарха Евтимия Търновски, връчване султанския ферман за учредяване Българската екзархия, пращане на заточение български духовници, архиепископи и свещеници и хиляден народ, та се стигне до легендарния поп Стоян Чолака, еднакво готов да възнесе свети молитви, да благославя със светия Кръст, но и да употреби меч и пушката, в защита на поробените си братя. А накрай и — приказката за Извора на белоногата.

в която П. Р. Славейков е възпял непоколебимата и неподкупна с нищо вяра на българката Гергана. Защото, знайно е, че само на няколко километра на изток от Харманли се намират този паметен извор, днес възстановен в своята първична красота, поставена е паметна плоча, със златоизвезан откъс от поемата на Славейков.

Тази година чествуването паметта на св. Ивана Рилски бе привлякло много вярващи. Времето бе прекрасно. Венец от две планини — Родопите и Сакар планина, задържат дълго време през есента хубави дни тук.

В навечерието на празника в Харманли се бяха събрали всички свещеници от Харманлийска духовна околия. Тук те получиха отеческия благослов на своя кириарх, Негово Високопреосвященство Старозагорският митрополит Климент, а след това имаха топло събеседване по програмата на Св. Синод. Събеседванията показаха, че енорийските свещеници правилно разбират значението на постоянното опресняване техните познания, задълбочаване в гънките на Светото писание и получаване подкрепа в своето пастирско служение.

Лично Негово Високопреосвященство ръководи събеседванията, като на всеки сведеник даваше напътствия.

След събеседванията се състоя тържествена вечеря, в която освен Архиепископът, взеха участие протосингелът архим. Панкратий, архиеп. наместник прот. Климент Иванов и множество свещеници. На другия ден тържествения звън на камбаните призова в храма много вярващи. Богослужението, начело с дядо Климент, в съслужение на протосингел, наместник, свещеници и дякон, бе възбуждащо богохваление и благодарност към Бога за непрестанните Му милости към нас. А заедно с това химни към светителя Ивана Рилски. А най-паче — топли молитви към Всеподателя Бога и Неговия свят угодник, Рилският пустиник — да дарува не само на нашия прекрасен народ, но и на цял свят бдени дни на жива любов и на вечен, неугасващ, творчески мир.

А накрая от словото на Кириарха, в което той обрисуваше святия и мъдър живот на св. Ивана Рилски, вярващите почувстваха богатството на общага, вседушевна църковна молитва, както и святия полъх на молитвеното закрилничество, идващо от далечната Рила и от небесните сводове.

А колко мило бе да гледа човек, как след свършване на богослужението, в обширния църковен двор се бяха събрали на скромна братска трапеза Архиепископът, протосингел, наместник, свещеници, църковни настоятели, хористи и множество християни и християнки от града и духовната околия.

Тая прекрасна, задълбочена, свята богослужба, както и братската трапеза оставиха незаличими и топли дири в душите на всички, които благочестиво присъстваха на това църковно тържество в Харманли.

Нека бъде слава во веки Богу и на Неговия угодник, преподобния отец Иван Рилски Чудотворец, велик молитвеник и закрилник на благочестивия наш народ.

К. Т.

Едно мило църковно тържество

По инициатива на Негово Високоблагочестие Иконом Гавраил Тумангелов и с благословението на Негово Светейшество Патриарх Кирил в гр. Вазовград се състоя мило църковно тържество — сбор на православните християнски братства от Левскиградска духовна околия. На 17 октомври вечерта, в историческия девически манастир „Въведение Пресвятия Богородици“, бе отслужена велика вечеря с петохлебие. В малкия старинен храм, съзидаден в началото на турско робство, се бяха събрали много богомолци и братствени членове. В края на вечерята иконом Г. Тумангелов говори за историята на манастира и ролята, която е изиграл през време на тежкото петвековно турско робство. След вечерята, от страна на гостоприемното манастирско братство, за всички гости бе сложена обща братска трапеза. Дълго през нощта те пяха песни с религиозно съдържание.

На следващия ден — св. Харитина — тържеството продължи в мъжкия (сега девически) манастир „Св. Спас“, съгъстен в самите пазви на гордия Балкан нем свидетел на много величави дела от близкото и далечно минало на нашия народ и вдъхновител на народния поет — сопотненец Иван Вазов.

Това църковно тържество бе удостоено от Негово Преосвященство епископ Стефан, викарий на Св. Шлоудивска Митрополия, който в съслужение с много свещеници отслужил св. Литургия. Умилително пъ сборен хор от свещеници, презвитери и монахини под ръководството на свещ. Нестор Ненчев. В края на службата Негово Преосвященство епископ Стефан произнесе слово за случая. Хубавите му думи за вяра и благочестие, за градивен труд, за мир и добра воля между човеците, стоплиха сърцата на многото богомолци. Службата завърши с многолетствието за Негово Светейшество, за манастирското братство и за всички, които взеха участие в това празненство. След отпуст на църква, пред старата манастирска сграда Негово Високоблагочестие о. Тумангелов наново привлече вниманието на богомолците. Той говори за историята на манастира „Св. Спас“, за неговата роля в миналото като просветно огнище на вяра, благочестие и родолюбие. Завършвайки, о. Тумангелов отпрати пожелание това тържество за бъдеще да стане традиционно църковно тържество на православните християнски братства в Левскиградска духовна околия.

Свещеник Нестор Ненчев

Свещенически конференции. На 3 ноември т. г. енорийските свещеници от София и Софийски окръг са имали конференция, на която са изслушали доклад от Знеполският епископ Иосиф, викарий при Софийската св. Митрополия, на тема „Българското свещенство и укрепване на българо-съветската дружба“. От конференцията е изпратена телеграма до Негово Светейшество Патриарх Кирил, в която се казва: „Поднасяме Ви най-топли синонии привети и Ви декларираме, че убедено и с любов ще се трудим за укрепването на българо-съветската дружба. Адмираме неуморната дейност на Председателя на Министерския съвет на СССР Никита Сергеевич Хрущов на XV сесия на ООН за пълно и всеобщо разоръжаване и за премахване на отречения от Христовото учение и позорен за цивилизацията на нашия век колониализъм. Подкрепяме възторжените речи в общото събрание на ООН на ръководителя на Българската делегация Тодор Живков за мир и разбирателство на Балканите и в целия свят и за мирно разрешаване на всички жизнено международни проблеми. Следвайки завета на Божествения миротворец Исуса Христа и светлия пример на Ваше Светейшество обещаваме занаят оцъ по-активно да се трудим за утвърждаване на световния мир и за благоденствие на цялото човечество“.

— На 3 ноември т. г. енорийските свещеници в района на Хасковското архиепископско наместничество са имали административна конференция. От конференцията е изпратена телеграма до Негово Светейшество Патриарха, в която се казва: „Възторжено Ви поздравяваме и пожелаваме крепко здраве и мъдрост при ръководството на светата ни Църква и еднородно заявяваме, че, вдъхновявайки се от Христовите принципи за мир и добра воля между човеците, ще се борим с всички сили за омиротворяване на света и пълно разоръжаване на народите“.

— Свещениците от Асеновградска духовна околия, събрани на 3. XI. 1960 година в Асеновград на свещеническа конференция, след като изслушали доклада на протоиерей Димитър Балабанов на тема: „Общо и пълно разоръжаване на народите“, и след станалите изказвания по него, гласуваха следната резолюция:

„Като проповедници и служители на мира, завещан ни от Пастиреначалника Христа, одобряваме и безрезервно подкрепяме историческото и епохално предложение на Председателя на Министерския съвет на СССР Никита Хрущов за общо и пълно разоръжаване, което е гаранция за премахването веднаж завинаги на войната като средство за разрешаване на спорните въпроси между народите.“

Одобряваме всички предложения за премахване на колониалния режим като противен на Евангелието.

Одобряваме и подкрепяме предложението на водача на българската делегация в XV сесия на ООН др. Тодор Живков за мирното и съвместно съществуване на двете системи и за подобрене на отношенията между Балканските народи и всички народи от петте континента.

Заявяваме, че както до сега, така и занаят, при все-

ки допир с хора, в ОФ и др. съобрания и от църковния амвон, ще разясняваме за страшните последици от една нова световна война и нуждата — всички хора да бъдем не пасивни, а активни радетели и борци за общо и пълно разоръжаване, което е единственото условие за траен мир на земята и създаване на щастлив и радостен живот за всички хора, народи и раси.“

— На 4 ноември т. г. са имали конференция енорийските свещеници от Пловдив и Пловдивска духовна околия. На конференцията Главнищкия епископ Стефан Викарий при Пловдивската св. митрополия, е изнесъл информация за решението на Пловдивския окръжен комитет за защита на мира; да се проведе допитване до населението в окръга за отношението му към въпроса за пълното разоръжаване на народите, предложено от Съветския съюз на XV редовна сесия на ООН. В изпратената до Негово Светейшество телеграма свещениците заявяват: „Считаме за необходимо още еднаж да декларираме, че пълното разоръжаване е единственият правилен и желан от народите и нас, вярващите, път за постигане траен мир между народите и свят без войни. Ние ще подкрепим и напред чрез разяснителна работа сред вярващите усилията на целия наш трудов народ и народното ни правителство за осъществяване най-благородната цел на живота — мир по света и братство между народите.“

— Също на 4 ноември са имали конференция и енорийските свещеници от Пазарджишка духовна околия, на която изслушали доклад на тема „Икономическият скок у нас и борбата на народите за мир в света“. Изпратена е и телеграма до Негово Светейшество Патриарха, в която се казва: „Приветствуваме Ваше Светейшество, немуримия борец за мир, като молитвено Ви пожелаваме здраве и бодрост, та все тъй мъдро да ръководите църковния ни кораб към тихото пристанище на мира, правдата и любовта, та да цъфти и преуспява скъпата ни родина в мир и благоденствие. Наредени в челните редици на борбите за траен мир в света, ние обещаваме да се молим и работим за мир според силите си, за да пребъде Христовият мир в света и да бъдат осветени козните на лукавия.“

В света годишно стават средно над 30,000 земетресения

В летописа на текущата 1960 година, за нещастие, ще бъдат записани станалите силни и съпроводени с много жертви земетресения в Африка, гр. Агадир, в Иран и най-ужасните — в Чили. По повод на тези земетресения именити специалисти по земетръсното дело в Съветския съюз, а също и такива във Франция и други страни се изказа в пресата. От техните статии правим следните твърде интересни изводи:

Земята, откато се помни свят, никога не е мирувала. Земетресенията не са нещо изключително и необикновено явление. През 1958 година сеизмографичните станции в света са зарегистрирали над 30,000 земетресения. А катастрофалните земетресения в Африка и Чили през тази година не са никаква изненада за сеизмографистите. На тях е добре известно, че планинският масив на дрянния Атлас в Африка е подложен на чести земетръсни промени. И тъкмо в такъв сектор се намира градът Агадир, гдето при тазгодишното земетресение загинаха десетки хиляди души.

От друга страна от историята е известно, че в Чили стават общо взето 80% от ежегодните земетресения в света. От земетресенията в Чили особено силно е това през 1939 година, когато загинаха над 25,000 души и бяха ранени около 50,000 души.

Всички тези земетресения показват, че земната кора далеч още не е утвърдена, че земята има свой пулс, съвсем малко известен на човека и за науката. От станалият напоследък земетресения, или по-точно през двадесетия век, известни са следните: през 1906 година на 30 януари в Колумбия, Америка; същата година на 18 април в Сан Франциско; същата година на 17 август в Чили. Тези земетресения били твърде силни — от осма степен. А известно е, че всички земетресения се делят на дванадесет степени. Най-силните са дванадесета степен. Тазгодишното земетресение в Агадир беше от 5.7 степен. А това в Чили — от 8.3 степен.

На въпроса, могат ли да се предвидят земетресения сеизмографистите отговарят отрицателно. Засега, за голямо съжаление, казват те, не може никои сеизмограф да имало земетресения, то това съвсем не е гаранция, че скоро няма да има. В Азия, в областта Асам, от 12 юни 1897 година до днес са станали 5237 земетресения.

От всички записани и запомнени до сега земетресения най-ужасно е било това в Месина, станало през 1908 година, когато загинали над 100,000 души. Това земетресение докарало в ужас и траур не само цяла Италия, но и света изобщо.

Поучени от печалните последици от земетресенията днес в много области къщите се строят от лек материал и само едноетажни.

В заключение сеизмографистите подчертават, че тайните на земята са още неизвестни за човека и той е твърде безсилен пред нейния опасен понякога пулс.

K. T.

† СТАВРОФОРЕН ИКОНОМ ИВАН СЛАВКОВ

На 25 октомври т. г. престана да тупти любвеобилното сърце на един образцов народен пастир — ставрофорния иконом Иван Славков от с. Искрец, Софийско.

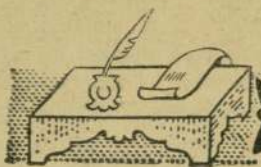
Тя, които го познаят, не може като си спомнят за него да не замилеят. От Иван Славков, който е роден в с. Искрец през 1884 г., след като завършва с отличие I випуск на Софийската духовна семинария, е учителствувал в селата Бов и Искрец. Ръкоположен е бил впоследствие от блаженпочившия соф. митрополит Партений за енорийски свещеник в родното му село. Ръкоположението станало в Подуенския храм „Св. Богородица“. Той бил районен свещеник на Искреци, впоследствие Свогенски район. Дълги години — до пенсионирането му — бил енорийски свещеник. Награден е с 3 ордена за заслуги.

Най-важното и отличително, обаче, в неговия живот беше това, че той притежавал едно прекрасно пастирско сърце, което не знаеше да се сърди, не беше злопаметно, нито пък познаваше що е завист, озлобление, лицепрятие. Словата не биваха само за „пред хората“, не биваха „само да си мине от реда“, а бяха потвърждавани преди всичко с дела. И делата предхождаха словата най-често. Домът му беше отворен за всички, които почукваха на неговата врата. Беше извънредно скромен — черта, която притежават действително големи по дух хора, милостив по природа, благороден и отзивчив към всяка чужда неволя, сърдечен и внимателен към всички, образцов пастир в служението си и към себе си. В своя дом той възпитал добри и примерни във всяко отношение чада и внуци. Подобно на многострадалният Йов отец Иван понесе с велико търпение жестоки изпитания и душевни терзания в живота си. Но той се не предаде на униние.

Всичко казано до тук в най-сбита форма не представлява подсилено описание на скъпия покойник поради възприетата формула — за умрелите или нищо — или само хубаво! — Не! Трябва да се подчертае, че казаното бледнее пред действително чистия и ясен образ на този многозаслужил пастир. Че това е така, достатъчно е да се мине през енорията му и да се запита кой и да е негов енорияш, за да се чуе мнението за от. Ивана...

На погребението енорияшите се стекоха масово и със сълзи на очи изпратиха своя духовен попечител. Опелото беше извършено на 27 октомври т. г. от десетина свещеници, начело с пратеника на Негово Светейшество Патриарха — Негово Високоблагочестие иконом Василий п. Димитров, който произнесе затрогващо и сърдечно слово и изказа съболезнованията на Българския Патриарх и Софийски митрополит.

Видях как при посрещане и изпращане от храма на тленните останки на покойника старият клисар беше погребално църковната камбана, задавен от сълзи, които капеха на коравата земя... капеха сълзи и от многото изпращачи. По улицата бе образувано траурно шествие, а случайните минувачи благоговейно прекланяха глави. Пред гроба бе плач и ридание. Искречани не ще забравят никога своя добър и обичан духовен пастир. Бог да го прости!



ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

У НАС

Откриване заседанията на Св. Синод пълен състав. На 15 ноември т. г. Св. Синод в пълен състав откри заседанията си от зимната си сесия. На заседанията присъствуват всички епархийски архиереи. През тази сесия ще бъдат разгледани по-важни църковни въпроси и ще бъдат одобрени бюджетите на Върховното управление на Църквата, епархийските съвети, ставропигиалните манастири, духовните училища и др. за 1961. г.

Одобрение избора за Ловчански митрополит. Св. Синод в пълен състав в заседанието си на 15 ноември т. г. разгледа представените от Високопреосвещения Наместник на оловчели Ловчански митрополитски престол Врачански митрополит Паисий книжка по произведения на 30 октомври т. г. избор за Ловчански митрополит. Св. Синод като намери, че изборът е произведен напълно редовно и съгласно изискванията на Устава на Българската православна църква, одобри го и реши каноническият избор за Ловчански митрополит да се извърши в неде-

ля, 20 ноември, в синодалния параклис след св. литургия.

Посещение в Духовната семинария. На 10 октомври т. г. Негово Светейшество Патриарх Кирил, Високопреосвещените синодални архиереи Врачански Паисий, Варненски и Преславски Йосиф, Старозагорски Климент и Сливенски Никодим, Михаил Кючуков, председател на Комитета по въпросите на Българската православна църква и на религиозните култове, и Димитър Тодоров, мачалник отдел в Комитета, посетиха Духовната семинария на гара Черепиш.

Обявление — Църковното настоятелство при храма „Св. Ив. Рилски“ в гр. Пловдив, известява, че длъжността пеец при същия храм е вакантна. Желаещите да я заемат да се явят на пееие. Заплата по щат плюс трети. Предпочитат се отслужили военната си повинност.

От църковното настоятелство

В ЧУЖБИНА

На тазгодишната сесия на Икуменическия съвет на църквите, състояла се в шотландския град Сент Андрус, са взели участие като наблюдатели двама представители на Руската православна църква. Те са предали послание от Негово Светейшество патриарх Алексий до Съвета. В което се изразява желанието и готовността на Руската православна църква да продължава контакта си с икуменическото движение, макар и сега да не членува формално в Икуменическия съвет. — По случай петдесетгодишния юбилей на икуменическото движение, патриарх Алексий в поздравителното си послание е изразил задоволството си, че Икуменическият съвет вижда своята най належаща задача в облекчаването тежките неволи на човечеството и полага усилия за осъществяването на християнското единство. Това единение в чувства и намерения трябва да стане сила, която да бъде в състояние да хвърли мост на примирение сред сегашния разкъсан от конфликти свят. Чрез обща акция християните трябва да съдействуват за премахването на ядрените и другите смъртоносни оръжия. Християните чрез общи усилия могат да допринесат много, за да се разреши трудният проблем за всеобщо разоръжаване, както и успешно да се води борбата срещу глада, нищетата и болестите.

Епископът на Йоханесбург (Южноафрикански съюз, британски доминион) Амброс Реевс е бил екстерниран. Причината за това е била рязкото противопоставяне на епископа срещу пръвжданата от южноафриканското правителство расова политика, целяща да увековечи системата на колониалното робство и експлоатацията. Чрез редица расисти закони туземното население е лишено от граждански права, от правото на свободно движение в страната; неевропейците трябва да живеят в отделни квартали, да ползват отделни трамваи и вагони във влаковете, отделни училища; за еднакъв труд получават по-ниска заплата отколкото белите и пр. — „Аз съм епископ и християнски водач“, е заявил той, „а една от възложените на епископа задачи е да се бори с лежеученията. Считаю, че расизмът е лъжлива теория, която противоречи на хуманните и евангелски принципи.

Като епископ имам дълг да поддържам и насърчавам връзките между различните расови групи“. В знак на симпатия към епископа-изгнаник редица църковни общини в Южна Африка са обявили траурно биене на камбаните.

Равни права за Народнодемократичен Китай в ООН. На тазгодишната сесия на Икуменическия съвет на църквите е гласувана резолюция да се настои пред Организацията на обединените нации Народнодемократичен Китай да бъде приет за член на тази световна организация. „Действително споразумение по разоръжаването и прекратяването на опитите с атомно оръжие не може да се осъществи, докато липсват представители на 650 милионния китайски народ. Той трябва да получи равни права и равни задължения, каквито имат всички членове на една международна организация. Големите проблеми на нашето време не могат да се разрешат, ако народът и правителството на Народен Китай не бъдат в състояние да внесат своя дял за разрешаването им.“

За гържествата по случай 150 годишния юбилей на Хумболдт — университет в Берлин и 250 годишния юбилей на световно известния комплекс от болници „Шарите“ (Милосърдие) е бил поканен да вземе участие известният обществен деец и английски духовник Хюлет Джонсън, настоятел на Кентърберийската катедрала. В приветствието си той казал: „Основателят на Хумболдт-университет беше голям учен и хуманист, когото светът дължи голяма благодарност... Имам чувството, че тук при вас се открива нова ера на миролюбиво строителство. В Дюселдорф аз видях, как зловещо се извисяват заводите на Круп. Идвам при вас, за да видя другата, добрата страна на Германия. Тук намирам истински немски дух...“

Редактор: ЙОРДАН П. ИЛИЕВ